

Ekološke sanacije planinskih koč

Piše: Danilo Sbrizaj

V septembru in oktobru letošnjega leta je Planinska zveza Slovenije (PZS) skupaj s planinskimi društvi (PD) Kranj, Luče in Mežica dodala tri nove prispevke k varovanju okolja – nove male biološke čistilne naprave na planinskih kočah na Kališču, Loki pod Raduho in na Peci. Da bi lažje razumeli pomen teh dogodkov, se je potrebno vrniti v bližnjo preteklost.

Gospodarska komisija (GK) PZS je februarja 1991 organizirala posvet na temo varovanja okolja z delovnim naslovom »Naredimo naše gore okolju prijazne«, na katerem so bile postavljene usmeritve, ki so nas potem vodile v zadnjih desetih letih. Poglavitne usmeritve takrat so bile: prehod na čiste vire energije (fotovoltaika – sončni generatorji, plin, male hidroelektrične centrale, izraba vetra), prirediti z gradnjo suhih stranišč oziroma čistilnih naprav na planinskih kočah, uporaba ekoloških rjuh (postopna odprava posteljnine v kočah), pranje posteljnine v dolini, transport smeti v dolino, uporaba okolju prijazne embalaže, odprava kajenja v planinskih kočah, izobraževanje (usmerjanje) obiskovalcev gora z vzgojnimi brošurami in plakati.

Po desetih letih lahko ugotovimo, da smo storili veliko. Pri tem smo si pomagali predvsem s pomočjo mednarodnih sredstev, na osnovi bilateralnega sodelovanja z republiko Avstrijo in programa PHARE čezmejnega sodelovanja z republiko Avstrijo, saj s strani naše države (ministrstev) nismo bili deležni posebne finančne pomoči. GK je za

posvet leta 1991 pripravila pregled obstoječega stanja, ga v letu 1994 ažurirala in v začetku leta 1995 pripravila predlog najnujnejših sanacijskih posegov, za katerega pa niti na PZS niti v PD nismo imeli dovolj potrebnih sredstev. Na srečo pa smo v letu 1994 navezali stike s Pierrom Borgoltzem, ki je bil tedaj odgovoren za program PHARE pri delegaciji EU v Sloveniji. Borgoltz je omogočil vzpostavitev stikov s francoskimi strokovnjaki za fotovoltaike in suha stranišča, organiziral njihove obiske v naših kočah in naš obisk v Franciji, pomagal pa je tudi na druge načine, pomembne za pridobivanje potrebnih sredstev za ekološko sanacijo planinskih koč. Tako smo leta 1996 s pomočjo Ministrstva za okolje in prostor (MOP) uspeli pristopiti k izdelavi programa za zaščito vodnih virov na področju Karavank in Kamniško-Savinjskih Alp v okviru bilateralnega sodelovanja z republiko Av-

Montaža čistilne naprave
(foto: Danilo Sbrizaj)

strijo. V letu 1997 so bile postavljene osnovne usmeritve, na osnovi javnega razpisa v Avstriji izbran izvajalec in opravljena raziskava stanja na 31 planinskih kočah v Kamniško-Savinjskih Alpah in Karavankah in izdelana študija s predlogi ukrepov za izboljšanje stanja. V letu 1998 so bile po usklajevalnih sestankih med izvajalcem del in GK PZS določene planinske koče, na katerih so bile potem postavljene štiri pilotske biološke čistilne naprave: na planinskih kočah na Kokrskem in Kamniškem sedlu, na Frischaufovem domu na Okrešlju in Domu na Menini planini (rastlinska čistilna naprava) in suho stranišče na kompostiranje na Roblekovem domu na Begunjsčici.

V letu 1998 smo na osnovi podatkov, ki smo jih pridobili s prej omenjeno raziskavo, kandidirali tudi na razpis programa PHARE CBC z Republiko Avstrijo in s kandidaturo uspeli. Glede na prioritete iz avstrijske študije, je GK predlagala naslednje ukrepe: gradnjo treh čistilnih naprav (Dom na Kališču, Koča na Loki pod Raduho in Dom na Peci), opremo dveh planinskih koč s fotovoltaičnimi sistemi (Koča na Golici in Koča na Loki), povečanje moči obstoječih fotovoltaičnih sistemov (Prešernova koča na Stolu, Dom na Kališču, Kranjska koča na Ledinah, Kocbekov dom na Korošici in Koča na Loki). Predlog je bil navzlic zapletom (ponovitev javnega razpisa za čistilne naprave) v celoti realiziran, tako da so v letošnjem letu, ko se izteka program PHARE, dobile nove čistilne naprave tri planinske koče (Koča na Kališču, Koča na Loki, Dom na Peci). Tem trem kočam se bo v letu 2002 pridružila še Kranjska koča na Ledinah, za gradnjo katere se je odločilo PD Kranj samo. Iz sredstev programa PHARE sta bili v letu 2000 financirani z novima fotovoltaičnima sistemoma že koči na Golici in na Loki pod Raduho. Povečav fotovoltaičnih sistemov, ki oskrbujejo planinske koče z električno energijo, so bile leta 2001 deležne naslednje planinske koče: Prešernova koča na Stolu, Koča na Kališču, Koča na Ledinah, Kocbekov dom na Korošici in Koča na Loki.

Doslej opravljene meritve očiščenih odpadnih vod, ki so jih opravili na kočah, zgrajenih v letih 1998/99, kažejo, da čistilne naprave dobro delujejo, čeprav delajo v ekstremnih pogojih. Za koče,

kjer so bile čistilne naprave zgrajene v letošnjem letu, pa bodo prvi rezultati znani v prihodnjem letu, saj so v letošnjem letu obratovale prekratek čas. Nekaj problemov so imeli na Roblekovem domu na Begunjsčici, kjer je prišlo do okvare pri delovanju FV celice, ki je oskrbovala z elektriko ventilator za prezračevanje suhega stranišča, zato so se širile neprijetne vonjave, izvajalec (vse je bilo še v garanciji) pa je bil gluh na pozive PD Radovljica, naj odpravi napako.

Izkušnje, ki jih bomo vsi – tako PD kot člani GK – gradbene podkomisije (Gpk) pridobili pri spremljanju delovanja teh malih čistilnih naprav, bodo prav gotovo koristne tudi pri načrtovanju ukrepov za ostale planinske koče, zlasti v Julijskih Alpah. Naša dejavnost ni ostala neopažena, saj nas je minister za okolje obvestil, da so v predlogu proračuna RS za leto 2002 še predvidena sredstva za gradnjo in načrtovanje čistilnih naprav v planinskih kočah. GK PZS pa je dala MOP tudi pobudo za sklic sestanka, na katerem bi jim predstavili tudi naš predlog osnutka »Uredbe o emisiji snovi pri odvajanju odpadnih vod iz čistilnih naprav posameznih objektov, ki se nahajajo na ekstremnih legah«. Sprejem take uredbe je nujen, saj sedanja zakonodaja obravnava vse čistilne naprave enako, ne glede na to, ali so ob morju ali na nadmorski višini 2000 m in več. V sosednjih alpskih državah imajo to že urejeno s posebnimi predpisi, zato si bomo prizadevali, da bo enako urejeno tudi pri nas.

Tik pred zaključkom redakcije nas je pretresla novica, da je preminil starosta slovenskih gorskih fotografov Jaka Čop. O njem smo pisali v decemberski številki.

